

TÜRKÇEDE KAHKAHA: DERLEM GÖRÜNÜMLERİ VE ÖRÜNTÜLERİ ÜZERİNE BİR ÖN ÇALIŞMA¹

Aygül Uçar²

Mersin Üniversitesi

Öz: Kahkaha insan etkileşiminin önemli bileşenlerinden biridir ve genellikle sesle ve görsel olarak gösterilir (Hempelmann, 2017; Trouvain & Truong, 2017). İnsanlar farklı durumlarda ve sevinç, şefkat, eğlence, neşe, şaşkınlık, sinirlilik, üzüntü, korku, utanç, saldırganlık, zafer, alay ya da başkasının mutsuzluğundan keyif alma (schadenfreude) gibi çeşitli duygularla kahkaha atarlar (Askenasy, 1987; Chapman, 1996; Mowrer, LaPointe, & Case, 1987; Provine, 1996; Ruch & Ekman, 2001; Szameitat ve diğ., 2009). Grup üyeliği, arkadaşlık hatta yakınlık göstermesi ile kahkaha kişilerarası ilişki kurma ve sürdürmede önemli bir rol oynar. Ayrıca, zulüm ve zafer kahkahası olduğunda, kahkahanın dalga geçme, alay etme ve başkalarını küçümseme işlevi de vardır (Glenn, 2003). Partington (2006) kahkahayı derlem-temelli bir bakış açısıyla çalışmıştır. Bu çalışmada, kahkaha sözcüğünün Türkçe

¹ Bu çalışma 2 Kasım 2017'de Derlem Araştırmaları Merkezi'nin düzenlediği Türkçede Biçim ve İşlev Çalıştayında sunulan bildirinin yeniden gözden geçirilmiş şeklidir.

² Mersin Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü, aygulucar@gmail.com

Makale gönderim tarihi: 22 Kasım 2018; Kabul tarihi: 11 Aralık 2018

Makale künye bilgisi: Uçar, A. (2018). Türkçede kahkaha: Derlem görünümüleri ve örüntüleri üzerine bir ön çalışma. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, 15(2), 45-62.

Ulusal Derlemi (TUD) v2 (Aksan, Özel, Yılmaz ve Demirhan, 2016) üzerinden elde edilen farklı bağımlı dizinleri incelenmiş ve sıfatlarla oluşturduğu eşdizimlilik örüntüleri belirlenmiştir. Bu örüntüler bağlamında farklı kahkaha türleri McKeown ve diğ. (2012)'nin kahkaha sınıflandırması temel alınarak derlem-temelli bir yaklaşımla tanımlanmış ve Dixon (2004; 2005)'in belirlediği sıfat türlerine göre incelenmiştir.

Anahtar sözcükler: *Kahkaha, eşdizimlilik, Türkçe Ulusal Derlemi (TUD)*

LAUGHTER IN TURKISH: A PRELIMINARY STUDY ON CORPUS OCCURENCES AND PATTERNS

Abstract: Laughter is one of the important components of human interaction and usually expressed acoustically and visually (Hempelmann, 2017; Trouvain & Truong, 2017). People laugh with various emotions, such as joy, affection, amusement, cheerfulness, surprise, nervousness, sadness, fear, shame, aggression, triumph, taunt, or schadenfreude (pleasure in another's misfortune) (Askenasy, 1987; Chapman, 1996; Mowrer, LaPointe, & Case, 1987; Provine, 1996; Ruch & Ekman, 2001; Szameitat et al., 2009). Laughter plays an important role in the creation and maintenance of interpersonal relationship by displaying affiliation, friendliness and even intimacy. Besides, when it is the laughter of cruelty and triumph, it also has functions for mocking, deriding and belittling others (Glenn, 2003). Partington (2006) studied laughter with a corpus-based perspective. In this study, different concordances of the word *kahkaha* 'laughter' taken from Turkish National Corpus (TNC)v2 (Aksan, Özel, Yılmaz ve Demirhan, 2016) are analyzed and its collocation patterns with various adjectives are determined. In the context of these patterns, different types of laughter are defined in a corpus-based approach based on the laughter classification by McKeown et al. (2012) and analyzed according to adjective types determined by Dixon (2004; 2005).

Key words: *Laughter, collocation, Turkish National Corpus (TNC)*

1. GİRİŞ

Kahkaha insan etkileşiminin önemli bileşenlerinden biridir ve genellikle ses, yüz ifadesi (örn. gülümseme) ve beden hareketinin (örn. gövdenin sallanması) birleşmesi ile gösterilir (Glenn, 2003; Hempelmann, 2017; Trouvain & Truong, 2017). Böylece kahkaha hem işitsel hem de görsel olarak algılanır (Glenn, 2003, s. 66).

Partington (2006, s. 1) kahkaha ve gülmecenin çoğunlukla bağlantılı olduğunu söyler. Ancak, insanlar farklı durumlarda ve sevinç, şefkat, eğlence, neşe, şaşkınlık, sinirlilik, üzüntü, utanç, saldırganlık, zafer, alay ya da başkasının mutsuzluğundan keyif alma (Alm. schadenfreude) gibi çeşitli duygularla da kahkaha atarlar (Askenasy, 1987; Chapman, 1996; Mowrer, LaPointe, & Case, 1987; Partington, 2006; Provine, 1996; Ruch & Ekman, 2001; Szameitat, Alter, Szameitat, Darwin, Wildgruber, Dietrich & Sterr, 2009). Grup üyeliği, arkadaşlık hatta yakınlık göstermesi ile kahkaha kişilerarası ilişki kurma ve sürdürmede önemli bir rol oynar. Ayrıca, zulüm ve zafer kahkahası olduğunda, kahkahanın dalga geçme, alay etme ve başkalarını küçümseme işlevi de vardır (Glenn, 2003). Kahkaha yüz kurtarıcı eylem (İng. face management) olarak da kullanılır. Başaran (2013) gülmenin konuşucular tarafından onaylayan ve sakınan yüzü korumak ve yüzü sürdürmek için kullanıldığını; gülmenin konuşucular tarafından sadece kendi yüzlerini korumak için değil, aynı zamanda diğer konuşucuların yüzlerini korumak için de kullanıldığını belirtir.

İnsanlar kontrolsüz ve gelişigüzel gülmez. Günlük etkileşimin çevriyazımı (İng. transcription) ve çözümlenmesi, insanların, sistematik, sıralı ve sosyal olarak düzenlenmiş örüntülerle güldüğünü ortaya çıkarmıştır (Glenn, 2003). Gülme veya kahkaha konuşma ve çeşitli sosyal aktiviteler ile koordinelidir. Gülme ve birlikte gülme ile kişilerarası ilişkilerin oluşturulması, sürdürülmesi ve bitirilmesine de katkı sağlar. Ayrıca kahkaha kimliğin gösterilmesine, anlaşılmasına ve tartışılmasına da yarar. Kısaca, gülme çalışmaları, biçim, işlev ve kullanımları hakkında çok şey söylemektedir. Kahkaha, aynı zamanda, anlamın, benliğin, ilişkinin, toplumun ve kültürün süregelen yaratımına katkı sağlar (Glenn, 2003, s. 3). Kahkaha üzerine yapılan çalışmalar gülümseme ve kahkahanın birlikte gerçekleşen araçlar olduğunu ileri sürer ve genellikle gülümseme kahkahanın daha hafif bir türü olarak görülür (Apte, 1985; Glenn, 2003). Ayrıca, gülümseme davranışı sessiz ve ötümsüz bir eylem olarak görülmektedir ve bu durum *gülümseme* sözcüğünün *sessiz* sıfatıyla vurgulanabilmektedir (Uçar, 2018).

Kahkaha ve gülmece incelemelerinde derlem-temelli yaklaşımlar da etkili olmaya başlamışlardır (Partington, 2006; 2017). Partington (2017, s. 323) derlem-destekli yaklaşımları uygun hale getirmek için konuşmada gülmece örneklerini yeterli miktarda elde etmenin gerekli

olduğunu söyler. Derlem-destekli ilk yöntem ilgili veriyi kaydetmek ve incelemeci tarafından gülünç olarak değerlendirilen ve özellikle katılımcıların güldüğü bölümleri işaretleyerek çevriyazmaktır. Bir diğer yöntem de önceden var olan derlemlerin çevriyazılarında işaretlenmiş kahkahadan önce gelen ve kahkahayı tetikleyen kahkaha konuşmalarını çalışmaktır (Partington, 2017, s. 323).

Kahkahanın kültürel boyutundan da söz edilebilir. Örneğin, Rusçadaki *smex* 'kahkaha' ve *xoxot* '(yüksek sesli) kahkaha' sözcükleri İngilizcedeki *laughter* 'kahkaha' ile kahkahanın türleri sayılabilecek diğer sözcüklerden (örn. *chuckle*, *giggle* ve *cackle*) oldukça farklıdır (Wierzbicka, 1998). Ayrıca, Shmelev (2009, s. 112) Rusçadaki *smex* 'kahkaha' sözcüğünün yalnızca kişinin olumlu duygusunun açık bir anlatımı ile ilgili olmadığını, aşağılayıcı şaka ya da alayla bağlantılı olarak kötü çağrışımlarının da olabileceğini söyler (örn. *gor'kij smex* 'acı kahkaha' ve *sarkasticheskiy smex* 'alaycı kahkaha'). Buna ek olarak, *xoxot* '(yüksek sesli) kahkaha' sözcüğü yüksek ve kontrolsüz, ağız dolusu kahkahayı anlatır ve insanlar bu kahkahayı nezaketsiz ya da kaba bulmazlar. Bu yönüyle *xoxot* İngilizcedeki karşılığı olan *guffaw* 'gürültülü kahkaha' sözcüğünden ayrılır. *Xoxot* sözcüğü genel olarak olumlu görülür ve bu sözcüğün tipik eşdizimliliği *zdorovyj xoxot* 'sağlıklı kahkaha patlaması' şeklindedir (Shmelev, 2009, s. 114).

Janovec ve Wagenknecht (2008) Çek dilindeki kahkaha (*smích*) ve gülümseme (*úsměv*) sözcüklerini folklor metinlerinde ve deyimlerde incelemişlerdir. Kahkahanın neşe anlatmasının yanı sıra olumsuz duygularla da ilişkili olduğunu göstermişler ve kahkahanın şiddetinin farklı olduğunu ve deyimlerde bu şiddetin ölçülebildiğini söylemişlerdir. Ayrıca, Janovec ve Wagenknecht (2008) kahkahanın folklor metinlerindeki eşdizimlilikleri ise kahkahanın niteliklerine bağlı olarak farklı kendine özgü özellikleri olduğunu da ortaya koymuşlardır (örn. Bir kahkaha *candan*, *gür*, *soğuk*, *zorlama*, *şeytani* ya da *inandırıcı* olabilir).

Hempelmann (2017) Ken Kesey'in *One Flew Over the Cuckoo's Nest* (1962) romanının 13 dildeki çevirilerinden oluşan paralel derlemde, gülme davranışını betimlerken kullanılan sözcüklerindeki anlambilimsel farklılıkları ortaya koymuştur. Örneğin, İngilizcedeki *giggle* sözcüğünün Arapçadaki (*q-h-q-h*) ve Türkçedeki (*kahkaha*) çevirilerini karşılaştırdıklarında anlam uyumsuzluğu olduğunu

bulmuşlardır. Her üç dilde de bu sözcükler ötümlüyen (İng. vocalized), yalnızca İngilizcede örtülü ötümlülük göstermekte ancak yüksek ses göstermemektedir. Arapça ve Türkçede ise kahkaha sözcükleri yüksek ses göstermekteyken örtülü ötümlülük göstermemektedir (Hempelmann, 2017, s. 42).

1.1. ÇALIŞMANIN AMACI

Bu çalışma dil ve kültür arasındaki bağlantıya eşdizimlilik düzleminde kanıt getirme amacı taşımaktadır. Sözcüklerin eşdizimlilik örüntüleri dil kullanıcıların tekrarlayıcı deneyimlerini ve kültürel olarak paylaşılan bilgiyi yansıtır (Schönefeld, 2007). Bu bağlamda *kahkaha*, sözcüğünün TUDv2 (Aksan, Özel, Yılmaz ve Demirhan, 2016) üzerinden elde edilen farklı bağımlı dizinleri incelenmiş ve sıfatlarla oluşturduğu eşdizimlilik örüntüleri belirlenmiştir. Elde edilen bu örüntüler bağlamında farklı kahkaha türleri sınıflandırılarak eşdizimlilikler ve bu sınıflandırma ışığında Türkçeye özgülük olup olmadığı açıklanmaya çalışılmıştır.

1.2. VERİ VE YÖNTEM

Bu çalışmada Türkçedeki *kahkaha* sözcüğünün bağımlı dizinleri bağlam içi anahtar sözcük görünümünde TUDv2 (Aksan ve diğ., 2016) üzerinden alınmıştır. Derlem üzerinde arama 1990-2013 yılları arasını kapsayan ve toplam 50,400,476 sözcükten oluşan, bağlam-bağımlı ve günlük konuşma alanlarında sözlü metinler ve kurgusal düzyazı ve bilgilendirici alanlarındaki yazılı metinlerin tamamında gerçekleştirilmiştir. Bağımlı dizinler düğüm sözcüğün (İng. node word) sağında ve solunda 5'er sözcük olacak şekilde listelenmiş ve *kahkaha* için 1660 bağımlı dizin elde edilmiştir. Derlem üzerinde *kahkaha* sözcüğü yalnızca yalın biçimi aranmış, çoğul sayı çekimi (*kahkahalar*) dışındaki çekimli biçimleri aramaya dahil edilmemiştir. Çevriyazıda gösterilen dil üstü özellikler (Örn. *kahkahalar*, *kahkaha*) ile başlıklardaki kullanımları (örn. Kahkaha Üzerine, Karanlıkta Kahkaha) içeren bağımlı dizinler çıkarıldıktan sonra 1512 bağımlı dizin elde edilmiştir. Tablo 1'de *kahkahanın* bağımlı dizinlerinin bir bölümü görülmektedir. Elde edilen bağımlı dizinler File Maker Pro 12 Advanced veri tabanı programı yardımıyla incelenmiştir. Her bir sözcüğün sıfatlarla (örn. *şuh*, *şen*, *içten*, *gevrek* vb.) oluşturduğu eşdizimlilikler ve kalıp anlatımlar tek tek File Maker üzerinde kodlanmıştır. Kodlanan eşdizimlilik ve kullanımların sıklığını bulmak için ise File Maker'ın "find" modu kullanılmıştır. Örneğin,

kahkahanın alaycı sıfatıyla oluşturduğu eşdizimlilik örüntüsünün sıklığı 15'tir.

Tablo 1. *Kahkaha* sözcüğünün derlemden alınan bağımlı dizin örnekleri.

güldüreceğini düşünerek ufak, alaycı bir	kahkaha	attı. Fakat karşısındakilerin ciddiyeti gülümsemesini
Şair Dayı. Sonra gevrek bir	kahkaha	attı; "Hepimiz gençken birilerini mükemmel
da. Sus!" Celal küstah bir	kahkaha	patlatırken "İşte bahsettiğim de bu,
dönüşümünü dile getiren acayip bir	kahkaha	ile bağırıyor "Ercole, Ercole İzmir
başkasının duymadığı cılız bir	kahkaha	oluyor bu. Kaldı ki kedi
bu şekilde öyle güçlü bir	kahkaha	attı ki, soluğu kesildi. Kadın,
düşünme ve gülme şansı vermeyen	kahkaha	efektleri. Gül ve geç, sakın
sert kapı kapanışları, ani bir	kahkaha,	çocuk çılgınlıkları, su borusu sesi
sallamalar, sokulmalar başlayınca masalardan şen	kahkahalar	yükseliyor. Kedi bir onun dostu,
canlı ve hayat dolu bir	kahkaha	koyuverdi. Anasıyım, anasıyım ama; o

McKeown ve diğ. (2012) çeşitli kahkaha veri tabanlarını toplayarak deneklere kahkahalardaki duygu durumunu sormuşlar ve özellikle sosyal ve karşılıklı konuşma tarzındaki kahkahaları vurgulayarak kahkahaların açıklaması için bir sınıflandırma önermişlerdir. Bu sınıflandırma Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. McKeown ve diğ. (2012)'nin kahkaha sınıflandırması

Genel olarak olumlu duygu anlatan	
Mutlu	Özel bir şey yüzünden zevk, memnuniyet veya sevinç göstergesi.
Rahat	Bir endişeyi veya kaygıyı ifade eden kahkahanın yok olması.
Minnettar	Değerini bilen ya da bir kişiye minnettarlık ifade eden.
Neşeli	Aşırı derecede komik bulunan bir şeye kontrolsüz tepki.
Kıkır kıkır	Bir şeyin gülünç ya da önemsiz olduğu anlamla karışık mutlu.
Çaresiz	Kişinin kontrolünü tamamen kaybettiği olumlu kahkaha.
Şehvetli	Müstehcen: cinsel uyarılma ve beklenti ifade eder.

Hınzır	Şakacı ama sorun açma niyetli.
Kibirli	Kendine hayranlık duymak ve aşırı gurur duymaktan kaynaklı gülme.
Genel olarak olumsuz duygu anlatan	
Kızgın	Saldırganlık ya da sindirme taşıyan kahkaha.
İğneleyici	Konuşulan sözlerin küçümseyici ve alaycı olarak alınması gerektiğini anlatan kahkaha.
Küçümseyici	Hor görme ya da küçümseme göstererek, gülünen kişiye üstünlük ifade eden kahkaha.
Suratsız	Kişinin içerleyecek şekilde davranmaya zorlandığını gösteren kahkaha.
Gergin	Rahatsız kahkaha. Ne söylenmesi gerektiğinden emin olunmayan durumlarda kullanılır.
Mahcup	Mahcup olmanın bir sonucu ya da şaşkınlık veya utanma ifadesi.
Histerik	Olayların kontrolünü kaybettiği duygusunun sonucu olarak kişinin kontrolünü tamamen kaybettiği kahkaha.
Umutsuz	Bir şeye aşırı ihtiyaç anlatan çılgın kahkaha.
Üzgün	Değiştirilemeyecek vazgeçme ile birlikte bir şeyin olmasından duyulan pişmanlığı anlatan kahkaha.
Olumlu ve olumsuz ögeli duygu anlatan	
Utangaç	Duyguları çok açık etmemeye çalışarak, gergin ve sessiz kahkaha.
Endişeli	Rahatsızlık yaşama ve onu kahkaha ile azaltmaya çalışma.
Özür dileyen	Bir kişinin özür dilemeye ya da pişmanlık göstermeye çalıştığı zaman kullandığı garip kahkaha.
Anlamlı	Söylenen şeyde anlatılandan daha fazla anlam olduğunu gösteren kahkaha.
Kurnaz	Kurnaz, sinsi ya da hilekâr kahkaha.
Alaycı	Belli bir kişiye yöneltilen, eğlenmek ya da küçümsemek amacıyla atılan kahkaha.
Schadenfreude	Başkasının talihsizliğinden zevk alan kahkaha.
Diğer – temelde duygu anlatmayan	
Fiziksel refleks	Fiziksel isteme tepki (genellikle gıdıklama).
Şaşkın	Bir şey aniden veya beklenmedik bir şekilde meydana geldiğinde şaşkınlığa tepki.
Yanıtsama kahkahası	Bir konuşmanın parçası olan ve diğer konuşucunun söylediği hakkında rutin onaylama bildiren kahkaha.
Kibar kahkaha	Kibar olmayı ve iyi tavır göstermeyi amaçlayan kahkaha.
Zoraki	Zorla ya da planlı kahkaha.
Sahne kahkahası	Tamamen zoraki. Genellikle kolaylıkla algılanabilir. TV / filmlerde bulunan kahkaha türü.
Diğer	Yukarıdaki listede olmayan kahkahalar.

Dixon (2004, ss. 3-5) niteleme işlevleri açısından, içerdikleri üye sayıları yönüyle sıfatları aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır. Dixon (2005) bu sıfat türlerine *istem* sıfat türünü eklemiş ve insan eğilimleri ve nitelik sıfat türlerini alt sınıflara ayırmıştır (2005, ss. 84-85).

(a) Büyük ve küçük sıfatları ile ilişkili 4 temel anlam türü vardır.

1. Boyut – büyük, küçük, uzun, kısa, geniş, derin ...

2. Yaş – yeni, genç, yaşlı ...

3. Değer – iyi, kötü, hoş, mükemmel, gerçek ...

4. Renk – siyah, beyaz, kırmızı ...

(b) Bazı çevresel anlam türleri orta ve büyük sıfat sınıfları ile ilişkilidir.

5. Fiziksel özellik – sert, yumuşak, ağır, ıslak, temiz, sıcak ...

6. İnsan eğilimleri – kıskanç, mutlu, kibar, akıllı, zalim ...

7. Hız – hızlı, seri, yavaş ...

(c) Diğer anlam türleri büyük sıfat sınıfları ile ilişkilidir.

8. Zorluk – kolay, zor, basit ...

9. Benzerlik – eş, benzer, farklı ...

10. Nitelik – kesin, doğru, olası, normal ...

11. Nicelik – tüm, bazı, birkaçı, tek, yeter ...

12. Konum – yüksek, alçak, yakın, uzak, sağ, sol ...

13. Sayma sayıları – bir, iki, üç ...

Nitelik

(a) Belirli – bir olaya ilişkin gerçek niteleme, örn. *belirli, olası, doğru, açık*;

(b) Olanaklı – genellikle olası olan bir olay hakkında konuşucunun düşüncesini anlatma, örn. *olanaklı, olanaksız*;

(c) Olağan – bir olayın ne kadar öngörülebilir olduğu hakkında konuşucunun düşüncesi, örn. *olağan, normal, yaygın*;

(d) Uygun – öznenin bir olayı düzenlemek için potansiyeline odaklanan düşünce, örn. *uygun, kesin*;

(e) Emin – (d) gibi, ama öznenin kontrolüne daha güçlü bir odak ile, örn. *emin*;

(f) Doğru – örn. *doğru, haklı, yanlış, uygun, mantıklı*.

İnsan Eğilimi

- (a) Düşkün – bir uyarana hakkında belli bir duygu, örn. *düşkün*;
- (b) Kızgın – belli olaylara verilen duygusal tepki, örn. *kızgın, kıskanç, öfkeli, üzgün*;
- (c) Mutlu – gerçek ya da olası olaylara verilen duygusal karşılık, örn. *endişeli, hevesli, mutlu, minnettar, dikkatli, mutsuz, memnun, gururlu, mahcup, korkmuş*;
- (d) Emin olmayan – olası bir olay hakkında konuşucunun değerlendirmesi, örn. *kesin, emin, emin olmayan, meraklı*;
- (e) İstekli – gibi henüz gerçek olmayan olay ya da duruma karşı tutum, örn. *istekli, hazır, hazırlıklı, gönüllü*;
- (f) Zeki - yetenek ya da diğerleriyle olan sosyal ilişkilere karşı tutum, örn. *zeki, hünerli, aptal, şanslı, kibar, zalim, cömert*;
- (g) Dürüst – bir kişi ya da ifadenin dürüst ve adil olarak yargısı, örn. *dürüst, açık*;
- (h) Meşgul – bir aktiviteyle ilgili olma, örn. *meşgul, dalgın, tembel*.

Bu çalışmada, derlemeden alınan *kahkaha* sözcüğünün sıfatlarla oluşturduğu eşdizimlilik örüntüleri McKeown ve diğ. (2012)'nin *kahkaha* sınıflandırması ve Dixon (2004)'ün belirlediği sıfat türleri ile Dixon (2005)'in bunlara ek olarak belirlediği *istem* sıfat türü ile birlikte toplam 14 sıfat türüne göre incelenecektir.

2. BULGULAR VE TARTIŞMA

Türk Dil Kurumu'nun Büyük Türkçe Sözlük'ünde (2017) Arapça kökenli *kahkaha* sözcüğü “yüksek sesle gülme” şeklinde tanımlanmıştır. TUDv2'den alınan *kahkaha* sözcüğünün bağımlı dizinleri incelenmiş ve *kahkahanın* hangi sıfatlarla eşdizimlilik örüntüsü oluşturduğu belirlenmiştir. Tablo 3'te *kahkaha* ile eşdizimlilik oluşturan sıfatların sıklıkları görülmektedir. Benzer anlam içeren *şen/neşeli/şakrak* ya da *koca/kocaman/koskocaman* gibi sıfatların sıklıkları birlikte hesaplanmıştır. Buna göre *şen/neşeli/şakrak* sıfatları 46 sıklık değeri ile *kahkaha* ile en sık eşdizimlilik oluşturan sıfatlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Onları 22 sıklık değeri ile *koca/kocaman/koskocaman*, 17 sıklık değeri ile *küçük/minik*, 15 sıklık oranı ile *alaycı* ve 12 sıklık oranı *gevrek* sıfatları izlemektedir.

Tablo 3. *Kahkaha* ile eşdizimlilik oluşturan sıfatlar ve sıklık değerleri

Sıfat	Sıklık	Sıfat	Sıklık	Sıfat	Sıklık
şen/neşeli/şakrak	46	müthiş	3	boğuk	1
koca/kocaman/ koskocaman	22	hafif	3	canlı	1
küçük/minik	17	yeni	3	inceli kalınlı	1
alaycı	15	bol	2	güçlü	1
gevrek	12	kesik	2	öksürüklü	1
yüksek sesli	10	abartılı	2	puslu	1
büyük	9	esrik	2	köpüklü	1
gürültülü	9	hırıltılı	2	dikkat çekici	1
tiz	9	gür	2	kıvrak	1
korkunç	9	kötü yürekli	2	gizli	1
hoş	9	uzun	2	sıkı	1
çılgın	9	azgın	2	kuru	1
içten	9	deli	2	hastalıklı	1
şuh	8	arsız	2	sağlıklı	1
sinirli	8	kırık	2	hain	1
elinde olmayan	7	vahşi	2	küstah	1
ani	6	çingiraklı	2	gergin	1
sessiz	5	manyak	2	insancıl	1
ağız dolusu	5	gözü yaşlı	2	küçümseyici	1
... 'a benzer	5	kısıp	2	hayat dolu	1
keyifli	5	zarif	2	çakırkeyif	1
acayip	4	şiddetli	1	umursamaz	1
isterik/ histerik	4	geniş	1	kaygısız	1
acı	4	tazecik	1	pis	1
coşkulu	4	genç	1	aptal	1
durdurulamaz	4	tatlı	1	otoriter	1
yapmacık	4	anlamsız	1	tempolu	1
sevinçli	3	gereksiz	1	zoraki	1
çın çın	3	gıcıklayıcı	1	rahat	1
cılız	3	ölçsüz	1	titiz	1
kaba	3	bayağı	1	bulaşıcı	1
kısa	3	yerli yersiz	1	güzel	1
sinir bozucu	3	sonsuz	1		

Tablo 4'te ise McKeown ve diğ. (2012)'nin kahkaha sınıflandırmasına göre *kahkaha* ile eşdizimlilik oluşturan sıfatlardan örnekler görülmektedir. *Şen, neşeli, keyifli, hoş* gibi sıfatlar genel olarak olumlu duygu anlatan sıfatlarken, *küstah, kaba, acı, sinirli* gibi sıfatlar genel olarak olumsuz duygu anlatan sıfatlardır. *Alaycı, gevrek, deli* gibi sıfatlar ise içerisinde hem olumlu hem de olumsuz öğeli duygu barındıran sıfatlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer / temelde duygu anlatmayan *büyük, küçük, minik, güzel* gibi sıfatlar çeşitlilik açısından *kahkaha* ile en çok eşdizimlilik oluşturan sıfatlardır. Tablo 5'te genel olarak olumlu duygu anlatan sıfatların, Tablo 6'da genel olarak olumsuz duygu anlatan sıfatların, Tablo 7'de olumlu ve olumsuz öğeli duygu anlatan sıfatların ve Tablo 8'de de diğer / temelde duygu anlatmayan sıfatların bağımlı dizinlerinden örnekler verilmiştir.

Tablo 4. McKeown ve diğ. (2012)'nin kahkaha sınıflandırmasına göre kahkaha ile eşdizimlilik oluşturan sıfatlar

Genel olarak olumlu duygu anlatan	şen, neşeli, şakrak, keyifli, hoş, hayat dolu, tatlı, kaygısız, coşkulu, insancıl, canlı, sevinçli, içten, şuh, durdurulamaz
Genel olarak olumsuz duygu anlatan	küstah, kaba, acı, sinirli, sinir bozucu, kötü yürekli, vahşi, hain, azgın, bayağı, isterik, esrik, gergin, hain, pis, küçümseyici, küstah, korkunç, sapık, gıcıklayıcı, anlamsız, gereksiz, garip, acayip
Olumlu ve olumsuz öğeli duygu anlatan	alaycı, gevrek, deli, manyak, arsız, çılgın, müthiş
Diğer – temelde duygu anlatmayan	büyük, küçük, minik, güzel, kaba, zarif, kibar, tiz, titiz, yapmacık, zoraki, cılız, gizli, ani, koca, kocaman, koskocaman, geniş, gür, güçlü, hafif, boğuk, puslu, hırıltılı, güçlü, abartılı, tempolu, kırık, kesik, kuru, ağız dolusu, kısa, uzun, sonsuz, yeni, sessiz, yüksek sesli, gürültülü, çın çın, çingıraklı

Tablo 5. Genel olarak olumlu duygu anlatan sıfatların bağımlı dizinlerinden örnekler

ne yapardım. Rafael neşeli bir kahkaha	koyverdi. Dostunu geçirmek için ayağa
ses tonuyla. Dayım neşeli bir kahkaha	attı. "Aral, kaç yaşına geldin,

şuh kadını oynuyordu. Şakrak bir Yaman adam vallahi!" diyerek	kahkaha	attı. Güzelim bir erkeği ne
keyifli	kahkahalar	atardı. Büyük usta 1986'nın buz
karışır helva... Kasım öyle keyifli	kahkaha	attı ki, Arşimet hamamda tasını
gözleriniz yeşerecek. Aslı hoş bir	kahkaha	attı. Harikası Osman. Sen kuaför
bronzlaşır," dedi. Kuzey içten bir	kahkaha	böcekleri
dışarısı arasında bağlantı	kahkahalar	patlar; açık havada düşünce
kurduğumuzda coşkulu	kahkahalar	böyledir."
canlı ve hayat dolu bir	kahkaha	koyuverdi. Anasıyım, anasıyım ama; o

Tablo 6. Genel olarak olumsuz duygu anlatan sıfatların bağımlı dizinlerinden örnekler

da. Sus!" Celal küstah bir	kahkaha	patlatırken "İşte bahsettiğim de bu...
Sadece gülmüştü. Kulakları tırmalayan korkunç	kahkahalar	atarak, gözlerinde delilik parıltılarıyla gülmüştü
sivri dişlerini gösteren korkunç bir	kahkaha	atarak kapıyı onun, bizim, yüzümüze
olan tiyatro müdürü, kaba bir	kahkaha	savurur ve kanişlerin dans etmesi
mı? Yine o sinir bozucu	kahkahalar	yükseliyordu. Ne dadısı baba?
dedi, Romantik. Apo acı bir	kahkaha	attı. Çocuk da, paralar da
ve parlak bıçaklarıyla, nasıl vahşi	kahkahalarla	seyreder gözyaşlarımı, nasıl inanmaz bana
fırsat bilen Afitap, küçümseyici bir	kahkaha	atıp, "Naapsın kızcağızlar, ince eleyip
da. Sus!" Celal küstah bir	kahkaha	patlatırken "İşte bahsettiğim de bu...

Tablo 7. Olumlu ve olumsuz ögeli duygu anlatan sıfatların bağımlı dizinlerinden örnekler

güldüreceğini düşünerek ufak, alaycı bir	kahkaha	attı. Fakat karşısındakilerin ciddiyeti gülümsemesini
duruşu karşısında hepsinden alaycı bir	kahkaha	yükseldi. Ardından aynı alaycı tavırlarla
öğrenmiş biri olarak, gevrek bir	kahkaha	patlattı. Çok çabuk öğreniyordu.
çözüldü mü?. Hancı, deli bir	kahkaha	attı. Kim çözecek gurban olduğum?
Ve tiz, korkusuz, hatta arsız	kahkahalar	duyuldu. "Ayy, ay ay, yavaş,"

Tablo 8. Diğer – temelde duygu anlatmayan sıfatların bağımlı dizinlerinden örnekler

çizgileri yumuşadı ve küçük bir	kahkaha	attı. Eştâğfurullah, kim olsa Beyoğlu'nda
karşısındaki adam, yapmacık bir	kahkaha	atarak. Sonra bir sessizlik oldu
bebek ha!" dedi tiz bir	kahkaha	daha attı. Beşiğe doğru bebeğin
kapıyı çekerek çıkarıyor- büyük bir	kahkaha	kopuyor... Chevrolet'nin kapısı yerde duruyor...
istiyorum. "Emil, güzel bir duymuştum. "Arkasına dayanıp kocaman bir	kahkaha	patlattı. "İstersen toplantı günü attı. "Hangi akıllı kız benimle
o korkunç adamdan koca bir nereden çıkardınız?" Lerzan hafif bir	kahkaha	yükseldi. Bu kadar gürültülü bir koyuverdi. "Çiçeklere sanki tanımadığımız, yabancı
sesini yükseltmişti. Annesi kısa bir	kahkaha	attı "Tabii ki hayır. Sen

Dixon (2004)'ün sıfat türlerine göre yaptığı sınıflandırma temel alındığında, *kahkaha* ile eşdizimlilik oluşturan sıfatlardan örnekler ve sıfat türlerine göre eşdizimlilik dağılımı Tablo 9'daki gibidir.

Tablo 9. *Kahkaha* ile eşdizimlilik oluşturan sıfatlar ve sıfat türlerine göre eşdizimlilik dağılımı

Sıfat türleri	Sıfat sayısı	Eşdizimlilik sayısı	Sıfat örnekleri
1. Boyut	10	63	koca/kocaman/koskocaman (22), küçük (14), büyük (9), ağız dolusu (5), minik (3), kısa (3), uzun (2), kesik (2), kırık (2), geniş (1)
2. Yaş	3	5	yeni (3), tazecik (1), genç (1)
3. Değer	13	38	hoş (9), tatlı (1), anlamsız (1), sinir bozucu (3), güzel (1), gereksiz (1), korkunç (9), gıcıklayıcı (1), acayip (4), müthiş (3), ölçsüz (1), bayağı (1), yerli yersiz (1)
4. Renk	-	-	-
5. Fiziksel özellik	27	67	yüksek sesli (10), gürültülü (9), tiz (9), sessiz (5), cılız (3), çın çın (3), hafif (3), gür (2), çingiraklı (2), hırıltılı (2), abartılı (2), kısık (2), şiddetli (1), boğuk (1), canlı (1), inceli kalınlı (1), güçlü (1), öksürüklü (1), puslu (1), köpüklü (1), dikkat çekici (1), kıvrak (1), gizli (1), sıkı (1), kuru (1),

			hastalıklı (1), sağlıklı (1)
6. İnsan eğilimleri	36	160	neşeli (23), şen (19), alaycı (15), gevrek (12), içten (9), çılgın (9), şuh (8), sinirli (8), keyifli (5), şakrak (4), coşkulu (4), (h)isterik (4), acı (4), sevinçli (3), kaba (3), esrik (2), kötü yürekli (2), vahşi (2), azgın (2), manyak (2), arsız (2), deli (2), zarif (2), gözü yaşlı (2), hain (1), küstah (1), gergin (1), insancıl (1), küçümseyici (1), hayat dolu (1), çakırkeyif (1), umursamaz (1), kaygısız (1), pis (1), aptal (1), otoriter (1)
7. Hız	2	7	ani (6), tempolu (1)
8. Zorluk	2	2	zoraki (1), rahat (1)
9. Benzerlik	1	5	... 'a benzer (5)
10. Nitelik	3	6	yapmacık (4), titiz (1), bulaşıcı (1)
11. Nicelik	2	3	bol (2), sonsuz (1)
12. Konum	-	-	-
13. Sayma sayıları	-	-	-
14. İstem	2	11	elinde olmayan (7), durdurulamaz (4),
Toplam	101	367	

Tablo 9’da da görülebileceği gibi *kahkaha* sözcüğünün 101 farklı sıfatla oluşturulan toplam 367 eşdizimlilik görünümü belirlenmiştir. Bu eşdizimlilikler, 36 farklı sıfat ve 160 eşdizimlilik ile, en çok insan eğilimleri sıfat türü ile görülmektedir. İnsan eğilimleri sıfat türü davranış özelliği, yetenek, zihniyet gibi fiziksel olmayan, daha çok zihinsel ya da insana özgü olan sıfatları içermektedir. Bu sıfat türünde, Dixon (2005) belli olaylara verilen duygusal tepkiyi anlatan sıfatlar (*sinirli, umursamaz*), gerçek ya da olası olaylara verilen duygusal karşılığı anlatan sıfatlar (*neşeli, keyifli, sevinçli, coşkulu*), henüz gerçek olmayan olay ya da duruma karşı tutumu anlatan sıfatlar (*içten*) ve yeteneği ya da diğerleriyle sosyal ilişkilere karşı tutumu anlatan sıfatlar (*alaycı, küçümseyici, zarif, küstah, kaba*) olmak üzere alt türler belirlemiştir. *Acı, pis, gevrek* gibi sözcük anlamı fiziksel özellik anlatan sıfatlar, metaforik anlamları ile davranış özelliği ya da duygu anlattıkları için insan eğilimleri sıfat türü altında değerlendirilmiştir.

Kahkahanın fiziksel olarak nasıl görüldüğünü anlatan sıfatlar fiziksel özellik sıfat türü altında değerlendirilen sıfatlardır ve 27 farklı sıfatla oluşturulan 67 eşdizimlilik saptanmıştır. Bu grupta *yüksek sesli,*

gürültülü, tiz, gür, şiddetli, güçlü gibi kahkahanın yoğunluğu ya da şiddetini anlatan sıfatlar göze çarpmaktadır. Ancak *sessiz, cılız, kısık*, gibi kahkahanın şiddeti ile ilgili minimum ölçüm gösteren sıfatlar da bu gruba girmektedir. Bu sıfatlar kahkahanın gülümseme gibi görsel olmasının yanı sıra işitsel olarak da gerçekleştiğini göstermektedir.

Değer sıfatları kahkahanın değeri hakkında öznel değerlendirmeyi anlatırlar ve iyi-kötü, olumlu-olumsuz ya da değerle ilişkili diğer betimlemeler ile bir ölçekte değerlendirilebilirler. Bu grupta 13 farklı sıfatla oluşturulan 38 eşdizimlilik bulunmaktadır. *Hoş* en sık kullanılan sıfat olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu gruptaki *hoş, tatlı, güzel* gibi sıfatlar göze ya da duygulara hoş gelme, *acayip* sıfatı bilinmedik ya da alışılmamış olmayı, *korkunç, müthiş, ölçüsüz* gibi sıfatlar aşırılığı ve *bayağı, sinir bozucu, korkunç* gibi sıfatlar olumsuz değeri ve *gereksiz, anlamsız, yerli yersiz* gibi sıfatlar ise uygunsuz olmayı anlatmaktadırlar.

Boyut sıfatları büyüklük, kütle ve ölçülebilir özellikleri içermektedir. Bu grupta 10 farklı sıfatla oluşturulan toplam 63 eşdizimlilik bulunmaktadır. En sık görülen sıfatlar anlam birlikteliği nedeniyle birlikte ele alınan *koca / kocaman / koskocaman* sıfatlarıdır. Onu *küçük* ve *büyük* izlemektedir. *Kahkahanın* sayacağımız sıfatlarla oluşturduğu eşdizimlilikler, sayıca az da olsa, yaş (örn. *yeni, genç*), hız (örn. *ani, tempolu*), zorluk (örn. *zoraki, rahat*), benzerlik (örn. ...'a *benzer*), nitelik (örn. *yapmacık*), nicelik (örn. *bol*) ve istem (örn. *elinde olmayan, durdurulamaz*) sıfat türleriyle de karşımıza çıkmaktadır. Renk, konum ve sayma sayıları sıfatlarıyla eşdizimliliklere hiç rastlanmamıştır.

Kahkaha sözcüğü çoğunlukla eğlenme, zevk alma, onaylama ve bazen acı duygu ve tavırları içeren, zevkten alaya kadar dağılım gösteren, anlamları taşırlar. Örneğin, Türkçede, *neşeli, şen, şakrak, keyifli* gibi olumlu duygu anlatan insan eğilimli sıfatlar ile *alaycı, acı, sinirli, (h)isterik, küçümseyici* gibi olumsuz duygu anlatan insan eğilimli sıfatların kullanımıyla *kahkaha* kavramının hem olumlu hem de olumsuz duygu ve tavırları gösterdiğini söyleyebiliriz. Rusça'da da benzer biçimde *smex* 'kahkaha' sözcüğü hem kişinin olumlu duygusunu açıkça anlatır hem de *gor'kij smex* 'acı kahkaha' ve *sarkasticheskij smex* 'alaycı kahkaha' örneklerinde olduğu gibi aşağılayıcı şaka ya da alayla bağlantılı olarak olumsuz duyguları da

gösterir (Shmelev, 2009, s. 112).

Çek dilindeki *smích* ‘kahkaha’ sözcüğü de hem neşe hem de olumsuz duygular anlatmaktadır. Ayrıca kahkahanın şiddeti farklılaşmakta ve deyimlerde bu şiddet ölçülebilmektedir (Janovec ve Wagenknecht, 2008). Rusçadaki yüksek ve kontrolsüz, ağız dolusu kahkahayı anlatan ve insanlar tarafından nezaketsiz ya da kaba bulunmayan *xoxot* ‘(yüksek sesli) kahkaha’ sözcüğü, bu yönüyle, İngilizcedeki karşılığı olan *guffaw* ‘gürültülü kahkaha’ sözcüğünden ayrılır. Tipik eşdizimliliği *zdorovyj xoxot* ‘sağlıklı kahkaha patlaması’ şeklinde olan *xoxot* sözcüğü genel olarak olumlu görülür (Shmelev, 2009, s. 114). Türkçede, *kahkaha* sözcüğü ile kullanılan *yüksek sesli*, *gürültülü*, *şiddetli*, *gür*, *güçlü* gibi fiziksel özellik sıfatları kahkaha eyleminin sesli ve şiddetli bir devinimle yapıldığını gösterirken, *sessiz*, *cılız*, *gizli* gibi sıfatlar bu ses ve şiddetin minimum ölçümünün de olabileceğini göstermektedir. Ayrıca, kahkaha eylemi, *koca/ kocaman/koskocaman*, *büyük*, *ağız dolusu*, *küçük*, *minik*, *kesik*, *kırık* gibi boyut sıfatlarının kullanımıyla boyut açısından da farklılaşmaktadır.

3. SONUÇ

Derlemler ile elde edilen bir birimin anlamları ve kullanımları ile sözcüklerin eşdizimlilik örüntüleri, dildeki tekrarlayıcı ögeler ve dil kullanıcılarının kültürel olarak paylaştığı bilgiye ulaşılması açısından önemli yapılarıdır. Bu çalışmada *kahkaha* sözcüğünün TUDv2 (Aksan ve diğ., 2016) üzerinden elde edilen farklı bağımlı dizinleri incelenerek sözcüğün sıfatlarla oluşturduğu eşdizimlilik örüntüleri belirlenmiştir. Eşdizimlilik örüntülerindeki sıfatlar temel alınarak farklı kahkaha türleri McKeown ve diğ. (2012)’nin kahkaha sınıflandırması temel alınarak derlem-temelli bir yaklaşımla tanımlanmış ve Dixon (2004; 2005)’in sıfat türleri sınıflandırmasına göre incelenmiştir.

Derlem *kahkaha* sözcüğünün, insan eğilimi sıfat türündeki sıfatlarla oluşturduğu eşdizimlilik örüntüleri bağlamında, yalnızca olumlu duygu ve davranışı anlatmadığını, aynı zamanda olumsuz duygu ve davranışları anlatmak için de kullanıldığını göstermektedir. *Kahkaha* sözcüğünün fiziksel özellik sıfat türündeki sıfatlarla oluşturduğu eşdizimlilik örüntüleri, kahkaha eyleminin hem belirgin bir biçimde yüksek sesle hem de daha az belirgin bir sesle yapıldığını göstermektedir. Bu bağlamda, kahkaha davranışı gülümseme

davranışından farklı olarak sesli ve ötümlü bir eylem olarak görülmektedir. Ayrıca kahkaha eylemi boyut açısından da betimlenebilmektedir.

Bu çalışmada *kahkaha* sözcüğünün derlemde yalnızca yalın durumu ve çoğul sayı çekimi aranmıştır. Kahkaha ile ilgili olarak daha net yargılara ulaşmak bağlamında daha fazla bağımlı dizin ve eşdizimlilik örüntüsü elde etmek için *kahkaha* sözcüğünün yalın durumu yanında çekimli durumlarının aranması ve yalnızca sıfatlarla değil diğer sözcük türleriyle oluşturdukları eşdizimliliklere bakılması ilerideki çalışmalar için planlanmaktadır.

KAYNAKÇA

- Aksan, Y., Özel, S., Yilmazer, H. ve Demirhan, U. U. (2016). The Turkish National Corpus (TNC): Comparing the architectures of v1 and v2, 32-37. *TurCiLing 2016* Bildirileri.
- Apte, M. L. (1985). *Humor and laughter*. London: Cornell University Press.
- Askenasy, J. J. M. (1987). The functions and dysfunctions of laughter. *Journal of General Psychology*, 114, 317-334.
- Başaran, B. Ç. (2013). Laughter as a face management device in Turkish: Evidence from Turkish Spoken Corpus. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, 10 (2), 75-100.
- Chapman, A. J. (1996). Social aspects of humor laughter. A. J. Chapman & H. C. Foot (Haz.) içinde, *Humor and laughter: Theory, research and applications* (ss. 155-185). London: Transactions Publisher.
- Dixon, R. M. W. (2004). Adjective classes in typological perspective. R. M. W. Dixon & A. Y. Aikhenvald (Haz.) içinde, *Adjective classes: A cross-linguistic typology* (ss. 1-49). New York: Oxford University Press.
- Dixon, R. M. W. (2005). *A semantic approach to English grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Glenn, P. (2003). *Laughter in interaction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hempelmann, C. F. (2017). Key terms in the field of humor. S. Attardo (Haz.) içinde, *The Routledge handbook of language and humor* (ss. 34-48). New York: Routledge.
- Janovec, L. & Wagenknecht, M. (2008). Tears (crying), laughter and smile in the Czech language. *Filologija*, 13, 89-102.
- McKeown, G., Cowie, R., Curran, W., Ruch, W., & Douglas-Cowie, E. (2012). ILHAIRE Laughter Database. 32-35. Paper presented at LREC (Workshop on Emotion Sentiment and Social Signals), Istanbul, Turkey.
- Mowrer, D. E., LaPointe, L. L. & Case, J. (1987). Analysis of five acoustic correlates of laughter. *Journal of Nonverbal Behavior*, 11, 191-199.
- Partington, A. (2006). *The Linguistics of Laughter: A Corpus-Assisted Study of Laughter-Talk*. London: Routledge.
- Partington, A. (2017). Corpus-assisted studies of humor and laughter-talk. S. Attardo (Haz.) içinde, *The Routledge Handbook of Language and Humor* (ss. 322-339). New York: Routledge.
- Provine, R. R. (1996). Laughter. *American Scientist*, 84, 38-45.

- Ruch, W. & Ekman, P. (2001). The expressive pattern of laughter. A. Kaszniak (Haz.) içinde, *Emotion, qualia and consciousness* (ss. 426-443). Tokyo: Word Scientific.
- Schönefeld, D. (2007). Hot, heiß, and gorjachij: A case study of collocations in English, German, and Russian. P. Skandera (Haz.) içinde, *Phraseology and culture* (ss. 137-177). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Shmelev, A. (2009). Smile and laughter in Russian culture and language. *Chinese Semiotic Studies*, 2, 107-115.
- Szameitat, D. P., Alter, K., Szameitat, A. J., Darwin, C. J., Wildgruber, D., Dietrich, S. & Sterr, A. (2009). Differentiation of emotions in laughter at the behavioral level. *Emotion*, 9(3), 397-405.
- Türk Dil Kurumu. (2017). *Büyük Türkçe Sözlük*. 12 Ekim 2017 tarihinde http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&view=bts adresinden erişildi.
- Trouvain, J. & Truong, K. P. (2017). Laughter. S. Attardo (Haz.) içinde. *The Routledge handbook of language and humor* (ss. 340-355). New York: Routledge.
- Uçar, A. (2018). Gülümseme, tebessüm ve gülücük: Örüntüler ve derlem görünümleri. Y. Aksan & M. Aksan (Haz.) içinde, *Türkçede yapı ve işlev: Şükriye Ruhi armağanı* (ss. 31-48). Ankara: BilgeSu.
- Wierzbicka, A. (1998). Russian emotional expression. *Ethos*, 26(4), 456-483.